

Krystyna BOROWCZYK
 Maria FILIPIAK

TWÓRCY I TWÓRCZOŚĆ

Bibliografia wypowiedzi Jana Pawła II (1978–1989)

Za podstawę poszukiwań wybrano *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, z uwagi na podstawowy, źródłowy charakter tej edycji.

Polskim odpowiednikiem tego wydawnictwa jest: Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*. Ponadto wykorzystano zbiór przemówień wygłoszonych podczas modlitwy „Anioł Pański”: *Anioł Pański z papieżem Janem Pawłem II*.

Zakres czasowy bibliografii obejmuje lata 1978-1989. Podstawę zakwalifikowania pozycji do wykazu stanowiło wyodrębnienie założonego aspektu występującego w tekście czy to w postaci samego pojęcia „twórczość”, czy też kategorii równoważnych (np. kultura, sztuka i jej poszczególne rodzaje: muzyka, malarstwo itp.). Bibliografia tekstów źródłowych na ten temat może się okazać przydatna zarówno w pracach redakcyjnych, jak i duszpasterskich.

Wykaz skrótów

AP 1 – *Anioł Pański z papieżem Janem Pawłem II*, t. 1, Città del Vaticano 1982, ss. 462.

AP 2 – *Anioł Pański z papieżem Janem Pawłem II*, t. 2, Città del Vaticano 1986, ss. 479.

IGP – *Insegnamenti di Giovanni Paolo II* [Città del Vaticano]

I (1978), ss. 477.	VI (1983) t. 2, ss. 1496.
II (1979) [t. 1], ss. 1729.	VII (1984) t. 1, ss. 2016.
II (1979) t. 2, ss. 1574.	VII (1984) t. 2, ss. 1708.
III (1980) t. 1, ss. 1983.	VIII (1985) t. 1, ss. 2081.
III (1980) t. 2, ss. 1869.	VIII (1985) t. 2, ss. 1683.
IV (1981) t. 1, ss. 1292.	IX (1986) t. 1, ss. 2204.
IV (1981) t. 2, ss. 1313.	IX (1986) t. 2, ss. 2242.
V (1982) t. 1, ss. 1376.	X (1987) t. 1, ss. 1482.
V (1982) t. 2, ss. 2497.	X (1987) t. 2, ss. 2582.
V (1982) t. 3, ss. 1751.	X (1987) t. 3, ss. 1812.
VI (1983) t. 1, ss. 1730.	

PJPP – *Pielgrzymka Jana Pawła II do Polski*, Poznań-Warszawa 1979, ss. 267.

NP 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, III (1980) t. 1, Poznań-Warszawa 1985, ss. 875.

NP 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, III (1980) t. 2, Poznań-Warszawa 1986, ss. 924.

ORpol. – „L'Osservatore Romano” wyd. polskie 1(1980) –

1979

1. *L'opera d'arte è, nella sua ispirazione, religiosa* [Dzieło sztuki jest w swej inspiracji dziełem religijnym] (Przemówienie po koncercie K. Pendereckiego, 9 II), IGP II, s. 369-371.

2. *Do młodzieży* (Gniezno, 3 VI), PJPP, s. 41-44; toż: *L'ispirazione cristiana nella cultura polacca*, IGP II, 1, s. 1407-1409.

3. *Do profesorów uczelni Krakowa* (Skałka, 8 VI), PJPP, s. 175-180.

4. *Wkład Kościoła do postępu kultury* (Audiencja ogólna, 18 VII), w: „Wiadomości Diecezjalne Podlaskie” 49(1979) nr 5, s. 129-132; toż: *Il contributo della Chiesa al progresso della cultura*, IGP II, 2, s. 69-72.

5. *Il rispettoso saluto a tutti gli artisti della terra* [Pozdrowienie do wszystkich artystów ziemi] (Po koncercie orkiestry symfonicznej z Chicago, 5 X), IGP II, 2, s. 650.

1980

6. *W imię przyszłości kultury* (Przemówienie w UNESCO, 2 VI), ORpol. 1(1980) nr 6, s. 1, 4, 5-6; toż: *L'integrale umanità dell'uomo si esprime nella cultura*, IGP III, 1, s. 1636-1655.

7. *Pojednać kulturę z Chrystusem i przez Chrystusa z człowiekiem* (Do Kościelnego Ruchu Zaangażowania Kulturowego, 14 VI), NP III, 1, s. 775-778; toż: *Riconciliare la cultura con Cristo e, mediante Cristo, con l'uomo*, IGP III, 1, s. 1754-1759.

8. *List do Kardynała Höffnera z Kolonii na siódmy Międzynarodowy Kongres Muzyki Sakralnej* (27 VI), NP III, 1, s. 829-831; toż: *Lettera al Cardinale Höffner di Colonia per il settimo Congresso Internazionale di Musica Sacra*, IGP III, 1, s. 1875-1877.

9. *Przemówienie podczas spotkania z przedstawicielami świata kultury w rezydencji Sumaré* (1 VII), w: *Jan Paweł II w Brazylii 30 VI – 11 VII 1980*, Warszawa 1985, s. 66-70; toż: *Nell'opera della cultura Dio ha fatto alleanza con l'uomo*, IGP III, 2, s. 18-23.

10. *Kościół potrzebuje sztuki czy sztuka potrzebuje Kościoła?* (Do artystów i dziennikarzy, 19 XI), ORpol. 2(1981) nr 2, s. 18-19; toż: *Mezzi, grandezza, responsabilità dell'arte e del giornalismo*, IGP III, 2, s. 1354-1364.

11. *Rok działalności Stolicy Apostolskiej* (Przemówienie do Kolegium Kardynałów, 22 XII), NP III, 2, s. 882-883; toż: *Il cammino della Chiesa tra gli uomini per la costruzione di un mondo più giusto*, IGP III, 2, s. 1755-1777.

1981

12. *L'artista è mediatore tra il Vangelo e la vita* [Artysta jest pośrednikiem pomiędzy Ewangelią i życiem] (Do uczestników krajowego zjazdu przedstawicieli sztuki sakralnej, 27 IV), IGP IV, 1, s. 1052-1056.

13. *Il cammino secolare della musica sacra* [Świecka droga muzyki sakralnej] (Przemówienie po koncercie Akademii Narodowej św. Cecylii) (17 X), IGP IV, 2, s. 449-450.

14. *Kultura wyznacza drogi tożsamości każdego narodu* (Spotkanie z Rodakami, 31 XII), „Wiadomości Archidiecezji Warszawskiej” 64 (1981) nr 2, s. 47-49; toż: *Concerto offerto al Papa da un'orchestra sinfonica polacca*, IGP IV, 2, s. 1278-1280.

1982

15. *Fede e cultura elevano il lavoro a valore di salvezza cristiana* [Wiara i kultura wynoszą pracę do wartości zbawienia chrześcijańskiego] (Do uczestników Krajowego Kongresu Ruchu Kościelnego na rzecz zaangażowania kulturowego, 16 I), IGP V, 1, s. 129-134.

16. *W pracy naukowej, w badaniach służcie człowiekowi* (Homilia w Ibadan, 15 II), w: Jan Paweł II. *Wiara i kultura*, Rzym 1986, s. 125-130; toż: *Siete al servizio dell'uomo attraverso la scienza e la ricerca*, IGP V, 1, s. 439-444.

17. *Kościół jest solidarny z uniwersytetem* (Do profesorów uniwersytetów, 18 IV), ORpol. 3(1982) nr 5, s. 14-15; toż: *La Chiesa è solidale con università nella ricerca piena verità sull'uomo*, IGP V, 1, s. 1223-1231.

18. *Esprimere la fede nella cultura cioè in „vita” nel senso più profondo* [Wyrażać wiarę w kulturze, to znaczy wyrażać ją w życiu w najgłębszym sensie] (Do pielgrzymów z Bergamo, 24 IV), IGP V, 1, s. 1309-1313.

19. *La Chiesa riafferma la sua stima per l'arte e la cultura* [Kościół potwierdza na nowo swój szacunek dla sztuki i kultury] (Do grupy «Przyjaciół Muzeów Watykańskich», 29 IV), IGP V, 1, s. 1359-1361.

20. *Kultura i perspektywy przyszłości świata* (Spotkanie z intelektualistami, Coimbra, 15 V), ORpol. 3(1982) nr 5, s. 14-15; toż: *La cultura è per l'elevazione dell'uomo e per lo sviluppo della collaborazione tra i popoli*, IGP V, 2, s. 1690-1705.

21. *Powołanie do życia Papieskiej Rady do Spraw Kultury* (List do Kardynała Sekretarza Stanu Agostino Casaroli, 20 V), ORpol. 3(1982) nr 5, s. 26-27; toż: *Giovanni Paolo II istituisce il Pontificio Consiglio per la Cultura*, IGP V, 2, s. 1775-1781.

22. *Il progresso della cultura per un mondo più giusto e fraterno* [Rozwój kultury dla większego braterstwa i sprawiedliwości w świecie] (Orędzie do Dyrektora Generalnego UNESCO, 24 VII), IGP V, 3, s. 109-112.

23. *La crisi della cultura europea è la crisi della cultura cristiana* [Kryzys kultury europejskiej jest kryzysem kultury chrześcijańskiej] (Do uczestników V Sympozjum Rady Konferencji Episkopatów Europy) (5 X), IGP V, 3, s. 689-696.

24. *Wolność, współdziałanie, uniwersalność, służba człowiekowi – warunkiem prawdziwego rozwoju kultury* (Przemówienie do naukowców i przedstawicieli świata uniwersyteckiego, Madryt, 3 XI), w: Jan Paweł II, *Wiara i kultura*, Rzym 1986, s. 188-197; toż: *Libertà, cooperazione, universalità, servizio dell'uomo, condizioni per il vero avanzamento della cultura*, IGP V, 3, s. 1094-1103.

1983

25. *Kościół – twórcą kultury w stosunkach z dzisiejszym światem* (Do członków Papieskiej Rady do Spraw Kultury, 18 I), w: Jan Paweł II, *Wiara i kultura*, Rzym 1986, s. 198-205; toż: *La Chiesa creatrice di cultura nel suo rapporto con il mondo moderno*, IGP VI, 1, s. 147-154.

26. *Świat kultury i sztuki jest powołany do budowania człowieka* (Po koncercie w La Scala, 21 V), ORpol. 4(1983) nr 5-6, s. 16-17; toż: *Il mondo della cultura e dell'arte è chiamato a costruire l'uomo*, IGP VI, 1, s. 1321-1325.

27. *Natura i sztuka drogami prawdziwymi do tajemnicy Boga* (Spotkanie z przedstawicielami świata nauki i sztuki, 12 IX), w: Jan Paweł II, *Wiara i kultura*, Rzym 1986, s. 218-224; toż: *La natura e l'arte conducono al mistero di Dio*, IGP VI, 2, s. 491-497.

28. *Formowanie sumień zadaniem przedstawicieli świata kultury* (Przemówienie do intelektualistów europejskich, Rzym 15 XII), w: Jan Paweł II, *Wiara i kultura*, Rzym 1986, s. 234-240; toż: *Anche gli uomini di cultura sono coinvolti solidalmente in un impegno profetico di formazione di coscienze sensibili e capaci di dire «no» all'odio, alla violenza, al terrore*, IGP VI, 2, s. 1352-1360.

29. *L'opera di ewangelizazione della Chiesa passa anche attraverso l'arte* [Dzieło ewangelizacji Kościoła dokonuje się również przez sztukę] (Do pracowników muzeów, 20 XII), IGP VI, 2, s. 1396-1397.

1984

30. *Czego Kościół oczekuje od najmłodszej instytucji Kurii Rzymskiej?* (Audiencja dla Papieskiej Rady do Spraw Kultury, 16 I), ORpol. 5(1984) nr 1-2, s. 25; toż: *Il Papa invita le nuove generazioni a costruire una cultura della pace*, IGP VII, 1, s. 102-106.

31. *Istnieje – trzeba to stwierdzić bez lęku – chrześcijańska koncepcja kultury* (Audiencja generalna, 8 II), w: Jan Paweł II, *Wiara i kultura*, Rzym 1986, s. 246-249; toż: „*La cultura cristiana esiste e non dobbiamo temere di affermarlo*”, IGP VII, 1, s. 259-261.

32. *Błogosławiony Fra Angelico – sztuka jako droga ku doskonałości*, w: Jan Paweł II, *Wiara i kultura*, Rzym 1986, s. 250-257; toż: *L'Angelico proclamato patrono degli artisti*, IGP VII, 1, s. 429-436.

33. *Dialog między Kościołem i kulturą podstawowy dla jutra ludzkiego* (Przemówienie do przedstawicieli świata kultury, Seul, 5 V), w: Jan Paweł II, *Wiara i kultura*, Rzym 1986, s. 258-263; toż: *Il dialogo tra Chiesa e cultura fondamentale per il futuro dell'uomo*, IGP VII, 1, s. 1264-1269.

34. *Gaudium de veritate* (Przemówienie do przedstawicieli świata nauki i kultury, 13 VI), w: *Jan Paweł II w Austrii i Szwajcarii*, Warszawa 1988, s. 184-188; toż: *La scienza è veramente libera soltanto quando si lascia determinare dalla verità*, IGP VII, 1, s. 1704-1710.

35. *La cultura è espressione dell'uomo e deve essere difesa nella sua libertà* [Kultura jest wyrazem człowieka i musi być broniona w jego wolności] (Do grupy oficerów wojska włoskiego, 9 VII), IGP VII, 2, s. 71-73.

36. *L'arte giapponese del teatro «Noh» in uno spettacolo offerto al Papa* [Japońska sztuka teatralna «Noh» dedykowana Papieżowi] (Castel Gandolfo, 22 VII), IGP VII, 2, s. 116-117.

1985

37. *Misja ewangelizacji kultury* (Przemówienie do Papieskiej Rady do Spraw Kultury, 15 I), w: Jan Paweł II, *Wiara i kultura*, Rzym 1986, s. 276-279; toż: *Il dialogo Vangelo-culture promuove la civiltà dell'amore*, IGP VIII, 1, s. 97-100.

38. *Zaproponujcie światu model cywilizacji chrześcijańskiej* (Spotkanie ze światem kultury, Quito, 30 I), ORpol. 6(1985) nr 2, s. 14-15; toż: *La sintesi tra fede e cultura conduca a una nuova era di pace e di progresso*, IGP VIII, 1, s. 278-286.

39. *Religijny wymiar sztuki* (Homilia do artystów, Bruksela, 20 V), w: Jan Paweł II w krajach Beneluksu 11 V 1985 – 21 V 1985 i w Liechtensteinie, 8 IX 1985 Warszawa 1987, s. 320-326; toż: *Un mondo senza arte difficilmente si può aprire alla fede e all'amore*, IGP VIII, 1, s. 1560-1569.

40. *Kultura miejscem spotkania Narodu z samym sobą* (Audiencja dla polskich artystów, 22 VII), ORpol. 6(1985) nr 2, s. 14-15.

41. *La sacra musica deve esprimere la verità del mistero di Cristo* [Muzyka sakralna winna wyrażać prawdę tajemnicy Chrystusa] (Homilia dla „Scholae cantorum”, 29 IX), IGP VIII, 2, s. 794-801.

42. *Ravvivare i grandi valori dell'uomo alla luce della scienza e della fede cristiana* [Ożywić wielkie wartości człowieka w świetle nauki i wiary chrześcijańskiej] (Przemówienie do świata kultury, 19 X), IGP VIII, 2, s. 1035-1039.

43. *Valorizzare l'antico patrimonio musicale con forme nuove capaci di esprimere il sacro* [Dostrzec wartości dziedzictwa muzyki dawnej poprzez nowe formy zdolne do wyrażenia sacrum] (Przemówienie podczas otwarcia siedziby Instytutu Muzyki Sakralnej, 21 XI), IGP VIII, 2, s. 1340-1343.

44. *Il Sinodo 1985: L'inculturazione del Vangelo al cuore della missione della Chiesa nel mondo* [Synod 1985: Inkulturacja Ewangelii w sercu misji Kościoła w świecie] (Do Plenarnego Zgromadzenia Papieskiej Rady do Spraw Kultury, 13 I), IGP IX, 1, s. 107-110.

45. *Il talento dell'arte è dono di Dio* [Talent artystyczny jest darem Bożym] (Do Związku Katolickiego Artystów Włoskich, 1 III), IGP IX, 1, s. 565-568.

46. *La fede esercita sulla produzione artistica una funzione illuminante ed ispiratrice* [Wiara pełni w stosunku do twórczości artystycznej funkcję oświecającą i inspirującą] (Do uczestników Kongresu Studiów nt.: „Ewangelizacja i dobra kultury Kościoła we Włoszech”, 2 V), IGP IX, 1, s. 1199-1202.

47. *Arte musicale: un appello a meditare la bellezza* [Sztuka muzyczna: wezwanie do medytacji nad pięknem] (Do filharmonii z Cannobio, 17 V), IGP IX, 1, s. 1455-1456.

48. *La musica: strumento di comunione tra i popoli e le culture* [Muzyka: narzędziem jedności między narodami i kulturami] (Do artystów, Genua, 19 VI), IGP IX, 1, s. 1857-1859.

49. *L'università deve servire al paese per costruire una nuova società* [Uniwersy-

tet powinien służyć krajowi w budowaniu nowego społeczeństwa] (Spotkanie z intelektualistami, Medellin 5 VII), IGP IX, 2, s. 166-172.

50. *L'arte alleata preziosa della fede* [Sztuka cennym sprzymierzeńcem wiary] (Do Międzynarodowego Kongresu Artystów Chrześcijańskich, 14 X), IGP IX, 2, s. 1024-1028.

51. *Sappiano gli uomini riconoscere di nuovo nella cultura la «via regia» della liberazione dalle diverse schiavitù* [Oby ludzie na nowo rozpoznali w kulturze «królewską drogę» wyzwolenia z różnych zniewoleń] (Spotkanie ze światem kultury, Florencja, 18 X), IGP IX, 2, s. 1083-1094.

52. *Mądrość i etyka – granice nauki* (Przemówienie na uroczystej sesji z okazji 50-lecia Papieskiej Akademii Nauk, 28 X), ORpol. 8(1987) nr 2, s. 10, 30; toż: *Nucleare ecologia, genetica: le frontiere della scienza interpellano sempre più la responsabilità dell'uomo*, IGP IX, 2, s. 1274-1285.

53. *Pozwólcie by Ewangelia przenikała waszą kulturę* (Homilia podczas Mszy św. w „Domain Park” w Auckland, 22 XI), ORpol. 8(1987) nr 1, s. 13; toż: *Lasciate che il Vangelo continui a penetrare e a permeare la vostra cultura*, IGP IX, 2, s. 1538-1546.

1987

54. *Muzyka łączy i uszlachetnia* (Audiencja dla Akademickiego chóru z Zagrzebia, 17 I), ORpol. 8(1987) nr 1, s. 4; toż: *La musica avvicina gli uomini ai valori dello spirito*, IGP X, 1, s. 127-128.

55. *Spotkanie z nowożytnymi kulturami i inkulturacja* (Przemówienie do Papieskiej Rady do Spraw Kultury, 17 I), ORpol. 8(1987) nr 1, s. 13; toż: *„Fate maturare negli spiriti l'urgenza dell'incontro del Vangelo con le culture vive”*, IGP X, 1, s. 121-126.

56. *La cultura è speranza ed il cristiano se ne fa interprete* [Kultura jest nadzieją a chrześcijanin staje się jej interpretatorem] (Do Instytutu «Carlo Tincani», Bolo-
nia, 24 I), IGP X, 1, s. 181-184.

57. *Kultura solidarności* (Spotkanie ze światem kultury, 3 IV), ORpol. 8(1987) nr 4, s. 22; toż: *È compito dell'intellettuale oggi promuovere la cultura della solidarietà*, IGP X, 1, s. 998-1006.

58. *Comunicazione, universalità, senso di umanità sono i valori autentici di ogni vera cultura* [Komunikacja, powszechność, sens człowieczeństwa – autentycznymi wartościami każdej prawdziwej kultury] (Spotkanie ze światem kultury, Buenos Aires, 12 IV), IGP X, 1, s. 1292-1299.

59. *Spotkanie z przedstawicielami świata nauki* (Katolicki Uniwersytet Lubelski, 9 VI), w: *Jan Paweł II w Polsce 8 – 14 czerwca 1987. Trzecia pielgrzymka do Ojczyzny*, Warszawa 1987, s. 24-30; toż: *La società attende dalle sue università il consolidamento della propria soggettività*, IGP X, 2, s. 2054-2063.

60. *Trzeba, abyście trwali i pomagali trwać innym* (Spotkanie ze światem kultury i sztuki, Kościół św. Krzyża, Warszawa, 13 IV), ORpol. 8(1987) nr 5 bis, s. 15-16; toż: *Dalla cultura e dall'etica scaturiscono un'economia ed un lavoro degni dell'uomo*, IGP X, 2, s. 2214-2220.

61. *List Ojca św. do uczestników Mityngu Przyjaźni między Narodami, 6 VIII*), ORpol. 8(1987) nr 8, s. 13; toż: *Visione planetaria delle risorse e dei bisogni per superare i divari*, IGP X, 3, s. 194-197.

62. *Żeby żaden obszar kultury nie leżał odłogiem* (Przemówienie do polskich pielgrzymów, 31 VIII), ORpol. 8(1987) nr 9-10, s. 13.

1988

63. *Maryjne arcydzieło muzyczne* (Anioł Pański, 1 I), AP 3, s. 287-290.

64. *Ażeby ziemia nie zamieniła się w pustynię* (Spotkanie z przedstawicielami świata nauki i sztuki, 26 VI), ORpol. 9(1988) nr 8, s. 22.

1989

65. *La musica necessita di molto impegno* [Muzyka wymaga wielkiego zaangażowania] (Do Młodzieżowej orkiestry z Lanciano, 17 VIII), „La Traccia. L'insegnamento di Giovanni Paolo II” 10(1989) nr 7-8, s. 820-821.

66. *Una nuova cultura del lavoro* [Nowa kultura pracy] (Homilia w Oviedo, 20 VIII), „La Traccia. L'insegnamento di Giovanni Paolo II” 10(1989) nr 7-8, s. 838-841.

67. *Fede e cultura* [Wiara i kultura] (Homilia w Yogyakasta, 10 X), „La Traccia. L'insegnamento di Giovanni Paolo II” 10(1989) nr 10, s. 1052-1054.

68. *Una funzione profetica nella società* [Funkcja prorocka w społeczeństwie] (Przemówienie do świata kultury, 12 X), „La Traccia. L'insegnamento di Giovanni Paolo II” 10(1989) nr 10, s. 1068-1070.